

Sári László

„Káprázat és illúzió – vélte Li Taj-po"

Sinkovits Péter: A hologram hintóján

Ha valaki, hát a zseniális kínai költő jól tudta, hogy mindenfajta létezés káprázat csupán. A „valóságos" fizikai létezés éppúgy, mint a képzelt létezés. Az ember egész sorsa, meg az is, ami előtte és utána van. Ezért képzelődött és hazudozott merészen égi származásáról és földi életének hajmeresztő eseményeiről fűnek-fának, ezért szédítette meséivel rendszeresen még a hatalmas kínai császárt is – ezerkétszáz évvel ezelőtt. „Minden dimenzió hazugság" – mondta volna, ha *A hologram hintójá*nak mai utasait akarta volna fölvilágosítani „a világ valóságos természetéről". Csakhogy a költőnek esze agában se volt társalogni velük.

Sinkovits Péter mégis közéjük ültetette a halhatatlan kínait. Li Taj-po azonban ott is csak a borát itta és tréfálkozott, miközben a többiek véresen komolyan vették az utazást, de legfőképpen saját magukat. Miért is ne vették volna? Nekik, a hologram hőseinek akkor is igazuk van, amikor hisznek saját létezésükben, és akkor is, amikor nagyvonalúan elengedik sorsukat, sőt egész létüket tagadják. De hát akkor nem mindegy, hogy mi történik az életükben? Nem mindegy, hogy ki mint dönt, ki mit tervez a boldogulásáért? Efféle kérdések támadnak és kelnek szárnyra előbb a szerző, majd az olvasó elábrándozó képzeletében, miközben fejezetről fejezetre halad előre a regényben, vagyis a hintó rejtélyes útját követi valahová...

„Sinkovits Péter (1946) Herceg János irodalmi-díjas zentai író, újságíró és publicista új regényének főszereplője eseménytelen életét éli egy hivatalban, mígnem egy nap különös felkérést kap. Feladata ezentúl elvegyülni a különféle társaságokban, s megfigyeléseiről jegyzeteket készíteni..." – olvassuk a könyvterjesztők ajánlását a kötetről az interneten. Azaz már innen is tudhatjuk, hogy e regény nem más, mint egy hamisítatlan „ontológiai pikareszk". Lételméleti kalandregénynek is nevezhetnénk, de ezzel lehet, hogy elijesztjük az olvasót. Egy ilyen grandiózus szellemi utazás természetesen csakis a világ legsúlyosabb létkérdéseire adott velős válaszokba torkollhat, ám e könyv esetében nem kell félnünk a summás válaszoktól, az okoskodás elviselhetetlen terhétől. Nem akar a könyv új

„spirituális univerzumot" építeni, nem akarja a régit lerombolni, nem ad föl logikai rejtvényeket, és főleg nem akar meggyőzni senkit semmiről. Bátran és könnyedén olvasható („rögeszmétlen") regényről van tehát szó, ráadásul novellisztikus történetei sok helyen őszintén felszabadultak, derűsek. Miközben persze ezek a történetek olykor eléggé szemtelenül mégiscsak a feje tetejére állítják bevált elgondolásainkat, látásmódunkat.

„Sinkovits Péter verseit, prózáját sajátos tér-idő poétika jellemzi. Mindaz, ami plasztikusan ábrázolt hőseivel történik különböző, legtöbbször (a hazai olvasó által is) ismert tereket, megélt időket sűrít magába, alakjai mintha egyfajta álomidőben történő utazás részesei lennének […] Sinkovits költői, írói narratívájában a hangsúly mégis azon van, ami hősei lelkében zajlik mindennapjaik és sorsfordulóik során: az emberi tapasztalás idején és a létértelmezés kérdésein. Mert Sinkovits – legyen bár szó történelemről, világba kitettségről vagy emberi kapcsolatokról – a sors és a választás kérdéséről, tehát magáról az Útról ír. Munkássága kiteljesedésével tárcáit is mindinkább a bölcselet körülíró kérdései mélyítik.

Életművét áthatja a hercegi szemlélet: újságíróként szabadnak és függetlennek lenni, íróként magas poétikai, etikai és morális mércéket állítani, fölismerni a történelmi kor problémás voltát, valamint a kor és a történelem által kódolt személyi szabadságot" – fogalmaz az író létszemléletéről és ábrázolási módszeréről a délvidéki Herceg János Irodalmi Díj két évvel ezelőtti kuratóriuma, azokat az írói erényeket sorolva, amelyek jutalmaként 2017-ben szerzőnknek ítélte a jeles díjat.

A zEtna Kiadónál idén tavasszal megjelent regény hologramhintójának utasai huszonhat rövid fejezetben ábrázolt élethelyzeten (időn és téren) hajtanak át (mintha valóban „egyfajta álomidőben történő utazás részesei lennének"), mi pedig mindeközben alaposan megfigyelhetjük emberi világukat, azokat az életeket, azokat a sorsokat, amelyeket nagyrészt mi magunk is élünk. A jelenetek felemelő és lesújtó élményekkel szolgálnak, szépségesen lírai és komoran drámai élethelyzetekbe vezetnek minket. Mindegyikük ismerős: vagy a saját életünk valóságából vagy a képzeletünkből, ám ezekről mi már tudjuk, hogy teljesen mindegy, melyik világból származnak. Képzeletbeli élményeink is lehetnek valóságosak, akár olvasmányainkból is származhatnak. Ilyen teljességgel kisajátított élménye lehet majd az olvasónak ebből a kötetből például a *Jutka levele* című fejezet története, vagy a saját élmény erős hatásával ragadhatják őt magukkal a *Szomorú szemek* fejezetének mondatai. Olyan messzire ragadhatják, hogy (a többi történettől is kissé bódultan) olykor már azt sem tudja, kinek az életét is éli éppen, mivel és kivel „azonos".

Nyugodtan mondhatjuk, hogy nincs ebben semmi különös, ez a dolga az írónak. Mutassa meg nekünk az emberi világ általánosnak vélhető szabályosságait (és anomáliáit), amelyekben a mi saját életünk jellemzőire is ráismerünk. Legtöbbször pontosan ez történik velünk az irodalmi élmény megszületésekor, ám ennél lényegesebb szerintem, hogy vajon milyen következtetést von le világfeltáró felismeréseiből az író. Mit sugall nekünk határozott meggyőződéssel, azután pedig mit gondolunk erről mi magunk?

Ideérve pedig azt vesszük észre, hogy útunk éppen Li Taj-póhoz vezet vissza. Ezen a csapáson haladva ugyanis előbb-utóbb nekünk is be kell látnunk a költő igazságát. *„Minden mi létezik, káprázat csupán"* – hirdették a régi Ázsia gondolkodói vele egybehangzóan, de ezt sugallja nekünk Sinkovits Péter is. És – még egyszer mondom – nem lemondóan, nem elkeseredetten, hanem józanul és derűsen. Az író nemcsak egyértelműen fogalmazza meg saját „Ázsia-tézisét" a regényben, miszerint az emberi világban több egyidejűleg érvényes identitásunk is létezhet, hanem vakmerően rábízza hőseit erre az életükön uralkodó ismeretlen, de fatális hatalomra.

Ebben a létforgatagban valóban lehetetlen saját életet élni, azt sem könnyű tudni, vajon élik vagy képzelik csupán. Ráadásul (ha adnak magukra) arra is figyelniük kell, nehogy a végére érve úgy váljanak lenge hamuvá, hogy „modális életük" szörnyű forgatagában föl se tették maguknak az idevágó kérdéseket. Az ember világában ugyanis a *nemkérdezés* a legnagyobb bárgyúság.

Sinkovits Péter: A hologram hintóján
zETNA Kiadó, 2019.